

KIÇIK SÖZLÜK

يئزنى: داماد، شوهر خواهر

يئكىرتمەك: yekirtmək تىگىرتمە ك، بئىكىدىرمە ك، تىگىكتىرمە ك، بە تىك آوردن، در تىكنا قرار دادن

يا اللاه بىر: يا حق اللاه، سىنە توهككول اللاه: آسغىرماق دا دىبەرلر

ياپالاق گزمك: ياستى-ياستى گزمك

ياپراغ: برگ درخت

يارپىز: گل پونه

ياسالماق: توجىه كردن، تكذىب كردن

ياشيل: سبز

يالفوز: تك، يالنىز، يالخين

يالمانماق: يالوارماق آما دىلپىنەن يوخ داورانىش و حرکات ايله

ياماج: دامنه

يامالماق:

يانشاق: وراج، پُرگو، انگوو، چرخنى، جىللى

يانشاماق: چوخ دانىشماق، وئراجى ائدمك

انگوو، چرخنى، جىللى

يەخەنتى: yaxənti سوت و قاتىغىن قابىن دىبىندە قالانى، چوخ سووو اولان قاتىغ

يەهەر: زىن اسب

يەهەر بىل:

يەهەرلەمەك:

يۇرغا: يورتمه

يۇرغا يئرىمەك:

يورغالماق: ساپالماق، بافتن/

يۇزداق:

يۇنجا: يونجه

ييرغەلەمەك: yirgälämäk دېرتمە ك، اۇيناتماق، ترپەتمە ك، تكان وئرمە ك (تۇلوغو ييرغەلەدى)
ييرغەلەنمەك: خراميدن، حرکت زياد بە سمت راست و چپ ھنگام راه رفتن
ييرغەلەنە-ييرغەلەنە: خرامان-خرامان

يىيە: صاحب، مالک

يۇنگول: سبک

يۇنگول تخته: کم عقل و

يۇخو:

يۇخلاماق:

يۇخۇلۇ: خواب آلود

يۇخلاتماق:

يۇخۇ باسماق:

يۇخۇ وۇرماق: چرت زدن، خواب کوتاه کردن

بىر يۇخۇ وۇردۇ

يۇماغ: كلاف

يۇماق: شستن

يۇۇب آرىتدماق:

يۇۇش: شستشو، حمام

يۇۇق: شسته شده

يۇۇلموش قوم: ماسه شسته

يۇۇنماق، يويونماق: استحمام کردن

يوديرتماق: ارخى يۇدۇردۇب سۇوا وئردى

يۇۇندۇرماق:

يۇمۇروق: مشت

يۇمرۇغ:

يئندى داش: همان هفت سنگ مى باشد كه بيشتر دخترکان بازى كنند.

يئتمەك:

يئتە ر: özuna yetər yar gazir، لايق و مناسب/

يئتیشمهک:

يئتیک: رسیده

يئتیرمک:

ائله ووررام سووو - سووا يئتیره نمه زسه ن:

يئتیشمهک:

نوه سی اونا يئتیشیر:

سؤز يئتیرمهک:

يئمئيب ايچمئيب بۇ سؤز اونا يئتيريب: /yemeyib içmeyib bu sözü ona yetirib/

يئتیم:

يئتيمين ناله سين انشیده ن چوخ اولار، ممه وئرن آز اولار-اولماز- /

يئتیم:

يئتیم اؤلمه ز ديريله ر، يامانليق (اؤزؤ قاراليق) تارييا قالار

يئتيمچه: سيب زميني و پياز و گوجه که در روغن و آب پزند.

يئتیم-يئسپل ننه سی: يئتیم بنجهره ن/ در اصل به نظر يئتیم-يئسپر باشد به سان اسير-يئسپر: بی چیز،

بيچاره، بيكس، ناتوان، دست و پا بسته

يئددی:

يئتدي بي ياندان ياد دير

يئتدي دره لر: يئر آدئ دير

يئددی آيليق: بچه ای که هفت ماهه به دنیا آمده است. (به آدم عجول هم می گوئیم ائله بيل يئتدی

آيليق دير)

يئدديله مک: پيشیک قابلاړئ يئدديلئير- يالاړئب تميزله پير

يئددی:

يئددی بۇيانا ياد

آچئقلاما: هفت پشت غريبه بيگانه

يئدهک:

يئدهکله مک:

يئدهکده چکمک:

يئدهکده گلمهک:

يئدان: تزه اورگه نيپ يئدهکده گلن آت

يئدهله شمهک: دست به گريبان شدن

يئدەگدە چكەمك:

آتى يئدەگدە چكەمك: با "جیلوو" یا "نوخدا" اسب را پشت سر خود کشیدن

يئر:

بیر يئرلی: یکجا، با هم، کلی

داواری بی يئرری ساتدیم

يئر: زمین، جا، مکان، رختخواب

يئر قیلچله مەك:

يئرده ن هورمه: جوخ بویوک و هئیکه للی دیر/زیربی و هئزان

يئرسیز آدام: بی قرب، بی ارزش

يئرین آلتیندا بیلیر اوستونده: داننده است، مکار و زرنگ می باشد

يئرین کوداسین چیخارتماق:

يئرینه ییغیشدیره سن بیلمه ز: خواب سنگینی دارد.

يئرینه يئر:

يئرله شمهك:

يئرله شدیرمك:

يئر به يئر ائله مك:

يئرلی آدام: ادم جا افتاده، موجه، پر بدن

يئر-ياتاغ:

يئر-ياتاغینه دئمهك:

يئریمهك:

يئریش: يئریشینه باخ

يئرله نمهك:

يئرآلما:

يئرکوکؤ:

يئر:

يئر سال يات: yer sal yat-yerine girmek-yerinde yatmaq

يئر گمیرمهك: دردين چوخوندان يئر قاپماق، چوخ حیرصلی اولماق، دیش قووروماق، دیش دیشه

سورتمهك. حیوان دردبندهن يئر گمیریر

يئر ياتاغینان دئمهك: يئر ياتاغین دئمهك، به طور دقیق و کامل آدرس و محلش را گفتن، بیان کامل جزئیات

يئرآلما: سیب زمینی

يئردهن هورمه دی: هئیکلی و پشت پهن و بزرگ است

يئرلی آدام: elə yerli adam dəgil: همچین آدام جا افتاده ای نیس

يئرلى آدام: yerli adam=adame jaoftade

يئرلى سۆز دئمەك: yerli söz demek

يئرلى-ياتاقلى: ياتاقلى yerli_yataqli

يئرە باخان: باشى آشاغى يول گئدە ن # سووون لام آخانيندان آدامين يئرە باخانيندان

يئرە سوخۇلماق: مردن

يئرە سۇلۇخۇلاسان: نفرين، بميرى

يئرە قويماق:

يئرە ياپىشماق:

يئرلى مەك: يول گئدمەك، گئدمەك، گزىب دولانماق، آخماق، آغناماق

يئر يئرلى يىب: يئر آخىب، زمين تكان خورده و ريزش كرده است

تپە باشى يئرلى يىب، يئر آخىب گئديب چايا، يئر آخىب

يئريش:

بو ائششە گين يئريشى يوخدور: اين الاق راهرو نيست، خوب راه نمى رود

يئريشينه باخ: به نوع راه رفتنش نگاه كن (بد راه مى رود، طعنه است)

يئرئتمەك: راه بردن، يول آپارماق

يئرئنى آلماق:

يئر-يورد بيلەن آدام: مكان و زمان سنج

يئرئيه نين آباغئندان وۇرۇر، يئيه نين آغزئندان:/yeriyənin ayagından vurur.yiyanin agzından/

يئرئك:

يئرئكلمەك:

يئرئكلى:

يئرئە:

بئزە گليب يئرئەمىز يئرئەسىن يئرئەسى

پئشئرمئشەم دۇگۇمۇزۇن خئرئەسىن خئرئەسىن خئرئەسىن

يئكە باشئ بۇيۇك دە بلاسى اۇلار

آچئقلاما: بۇيۇك باش، يئكە باش: بۇيۇك آدام، يۇخارى باش آدام، آغ ساققال، سر كرده

"بۇيۇك باشلار" چۇخ ايشلەنر و اۇدا ايش صاحابى لارى و ميللەتە تسميم تۇتانلارا دئيه رلر

يئكە: بزرگ و درشت

اۇ يئكە ليكده آدام:

يئكە ليغئندەن اوتانمير:

يئكە: بزرگ، بۇيوك، بزرگ (از لحاظ سنى) # من باجىمدان يئكە يم، بۇيوك
يئكە داش، ھئىكلى

يئگەن: باجى قىزى، مەھدە حاجى جعفرىن يئگەنى دىر

يئل:

يئل توتان:

يئل توتان: بادگىر

يئل قووان:

يئل قووان: علف

يئلەنمەك:

يئلەنمەك: باد گىرتىن، باد خوردين

يئلە وئرمەك: بە باد دادن، چئزمك، خرمن يئلە وئىر

يئلىن، امجەك: پستان حيوان

يئل آتى دىر: يئىن دىر

يئل بوز:

يئلپى:

يئلپى-يئلۇو:

يئل چىچەك:

يئلۇو:

يئلپەنەك:

يئلىن:

يئلىن گەلمەك:

يئلىنلەمك:

ات يئلىن:

تۇربا يئلىن

يارى يئلىن:

يئلىن يئمەك:

يئمەك:

يئدى اوستوندىنە بىر كاسا سو اىچدى: با زورتصاحب كرد و به رو خودش هم نياورد
يئدىرتمەك: بو دا آشيق اويونوندا ايشلە نىر بئلە كى بىرچور اويوندا (قلە شە) آشيق لارى زققە (اويون
آشىغى كى بوردا دانقا يئرىنە ايشلە نىر آما ھرە نىن بىردە نە اولار، آلاھ قويسا سورا بو اويونلارى
آچىقلاياجام) ايلە آتارلار ھانكىسى زققە دورومو كىمى دورسا زققە صاحابى اونو اوتوبدور.

ئالە يىندى ايت بالاسىن يىيەن كىمى: / elə yedi it balasin yiyan kimi/

يىيىچى:

يىملىك:

يىمەلى: خوردنى

يىم:

يىمە لى اوتلار:

يىمەك قۇردۇدۇر: دىنال فرصت مفت خورى است

اولاردا يىسە مندە ندى: آنها بخورند اينگار كه من خورده ام

يىيىرتمەك:

يىيىتمەك:

يىمىشان كۇلۇ: درختچه زالک Yemışan Kolu

يىيىتمە الين يىسىن:

يىيىش-گىيىش:

يىيىنتى: ميوە بخصوص خشکبار Yeyinti

يىندى ايت بالاسىن يىيەن كىمى: بير زاد سس سىز، سميرسىز حارامجا يىيەندە دىيەرلر

يىدىغىن گوتە وئىر:

يىدىگىن حارامىن اولسون

يىر - يىيىنتى:

باشىن يىمەك:

اونۇن باشىن يىدى: بۇ قالدى او اۆلدۆ، onun başın yedi: bu qaldi o öldü

يىمىشان: زالک

يىمىشانلى:

يىملىك: شىنگى، يىمەلى اوت

يىمەك قارىن سىريرلر، قارىن دولاندىرماق

يىيىش - گىيىش:

يىيىمچىل: چوخ يىيەن و ياخچى يىيەن

يىيىب بئە باغلاماق:

اوندان يىيىب بئىنە باغلايىب: اوندان بورا جاتىب/

يىمەك:

يىيىش-گىيىشىن بىلمىر: دخل-خىچىن بىلمىر

يىمىش:

آعاج يىمىشى ايلەن تازىلار، آت يىرىشى ايلەن

يئىنمەك: ئىنمەك، دۆشمەك

اوردان يئىنير بىزىم باغا

يئىندىرمەك: آشاغا چكەمەك،

يئىنگى ايل: سالى كە مى آيد

يئىيش-گئىيش:

كاسىب يئىيش گئىيشىن بىلسە كاسىب اولماز

يئىين:

يئىين آت اوزىنە قىمچى يئىتىرمز:

يابى: يابو

ياپ: لاپ، داها

ياپ اياقدان دوشوب:

ياپالاق: ياستى، ائىلى

ياپراغ:

ياپماق:

چۆرەك ياپماق، يئرآلما ياپماق

ياپىشماق:

ياپدىرماق:

ياپىلى:

ياپما:

ياپىق:

ياپرىماق:

ياپرىخماق: yaprixmaq بىر – بىرىنە ياپىشماق، گئىيشمەك، بركىمەك (يورغان ياپرىخىب)

ياپماق: يايماق

ياپىشىق: دايانمىش، قونشۇ، چىسىدە – اۇلارنى ئوى بىزە ياپىشىق دىر

ياپماق:

ياپما:

ياخماجا:

ياپىشماق:

آغرئىمىيەن باشا سققىز ياپىشدىرمازلار

ياتماق:

ائله يئرده ياتماز آلتينا سو كئچه

يات ياتاج: رختخواب

ياتاق: محل خواب، اتاق خواب (در روستاهای بيلاقي به محلي که شب گله را آنجا مي خوابانند ياتاق گفته مي شود)

ياتان اولمهز يئتهن اولهر (شخصی تا به صبح بر بالين بیمار بگريست - چون صبح شد او بمرد و بیمار بزيست - سعدی)

ياتيرتماق:

ياتيرد: كمه لد

ياتيملي ايش:

ياتماق: از بازی بيرون رفتن، در اثر باختن و نداشتن از بازی اخراج شدن، به دور استراحت برخوردن ياتيملی:

ياتاجاق: ياتاناجاق، رختخواب

ياتيب كئفله نمک:

ياتماق:

ياتاغ:

قينالتئ ياتاغي:

ناهار ياتاغي:

شام/آخشام ياتاغي:

ياتيق: خوابيده/ياتميش

اوتون ياتيعين درديم

ياخا:

ياخاميز قوتولار:

ياخا:

ياخالاماق: گرفتن

ياخارماق: يالوارماق/يالواريب ياخارماق

ياخماق:

اوشاق سيچدي بير يئره گلين ياخدئ مين يئره

ياخماق: مالیدن

ياخماجا: کرم و ...

ياخدېرماق:

ياخمالى:

گۆتۈنە ياخدى: حيف و ميل ائلەدى

گۆت-باشىنا ياخدى: آرايش و ...

ياخېن: يوخۇن

ياخېن:

يوخۇن:

يوۇق:

ياخېنلاشماق/يوخۇنلاشماق/يوۇقلاشماق

ياخېنلار/يوخۇنلار/يوۇقلار: نردېكان

ياخېنلاشماق:

اونا ياخېنلاشپير:

ياخېن:

من سنە گۆرە اونا ايكى كۆينەك ياخينام

ياد:

ياداسالماق:

ياتدان چىخماق:

ياتدان چىخارتماق: اونودماق

يارا:

يارالى:

ياراسى تزه له ندى

يارالى بارماغا ايشىيەن دگيل: كمترين نفعى به كسى نىمى رساند.

يارا:

يارالى بارماغا ايشەمە ز (بىر قيرانلىق خئىير ايش گۆرمە ز)

Yaralı barmağa işəmәz

ياراشماغ:

قىزىل گۆلم آچمارام

آچسامدا دۇلاشمارام

سن دۆولەتلى من كاسيب

من سنە ياراشمارام

ياراشدېرماق:

دام ياراشدېرماق: تير وپردى را در کنار هم قرار دادن

ياراشين:

ياراشان:

يارانماق: بهره بردن، سودمند شدن، ايجاد شدن
نه سيكىلديغيميزدهن يارانديق، نه سيكىلديغيميزدهن

يارپاغ:

يارپاق:

يارپاقلاماق:

گيزيرتيكانين يارپاقلاماق: يارپاغين آيپردى

يارد:

ايل يارد اولوب: ايل قيزيب، ايلين سوبوغى گنجيب، ياز قوتولوب

يارديم: كؤمك، كمك، يارى Yardım

يارغان:

يارغان كيمي: كؤتدؤ/كؤندهورلى/ چاق و تپل

يارماق:

يارئلماق:

يارغان: پرتگاه، سرازيري تند

يارغان كيمي: يوغون و ...

يارماق: نصف كردن، جر دادن، دو شقه كردن

يارئ:

ياريم پالان (ياريم بئل): خرى دوساله كه برآى سال بعد جهت بارگذاردن بار بر آن و يا سوار شدن آماده مى

كنند. با گذاشتن بارهاى سبك و سوار شدن بچه ها

ياريمچئلئق:

ياريم: دؤرد كاسا ياريم/دورد كاسا بيريده يارى

ياريمئل: بؤيوك ياماق

ياريم-يايلاق: آدمى هر ايشده ياريم-يايلاق قوبۇر، نصفه و نيمه، ناتمام

ياريا دؤرؤلدؤ: يارئ اولدؤ

يارئ قالماق:

يارېمچېلېغ قالماق:

يارى:

ياريم اياق: نصف، نصف به نصف (او سووو ياريم اياق قوي)

ياريمئل: وصله بزرکي که به لباس در صورت کوتاه و تنگ بودن و يا زياد پاره شدن مي‌دوزند

يارى:

ياريم اياق

تؤلوغو ياريم اياق قوي/

يارى:

تارى بعضى سینه وئور {وئيرير} هارون قارون، بعضى سینه هئچ وئرمير ياريم قارين

ياز:

يازین 25 و 45 و 33 و 60 ياغيش گلر

يازديغ: يازدا اكيله ن بؤغدا

يازما: يازيچ، كباب جگر

يازما-داس: كتيب، سنگى که روی آن نوشته شده است. داس-يازما: خط و نوشته ای که روی سنگ نوشته شده باشد.

يازماق: پهن کردن، گستردن، جيپه‌رى يازدى

يازماق: نوشتن، با چاقو ريش ريش کردن و كباب کردن

يازى:

جيزمه-يازى:

يازما-قره‌مه:

يازئغ:

يازئغليغيم گلدی: دلم به حالش سوخت

ياس:

ياس ساخلاماق: عزادارى کردن، عزا نگه‌داشتن و به خاطر متوفى سپاه پوشیدن و عزادار بودن، عزادار

بودن

ياسا باتماق:

ياس تۇتماق:

ياسا گلمه‌ك:

ياسالاماق، سايالاماق:

ياستى:

ياستان: زمين صاف و هموار

ياستى دانېشماق:

ياستى كند:

ياستى كېشى/

ياستى:

ياستى لاماق: بۇ اوتلارنى آتېم ياستى لا

ياستى-ياپالاق: yasti-yapalaq:

ياش: تر، خيس

ياش كۆچۆك: ياش تر اوشاق

ياش اولماق:

ياشلماق:

ياش: سن و سال

ياشا دولماق:

ياشاماق:

ياشاتماق:

ياشايتش:

ياش:

ياش يئىنتى: ميوه تر

ياش يئىنتى، يئميش: ميوه، ميوه تر Yaş Yeyinti

ياشا دولماق:

اۇن ياشا دولوب دور:

ياشاميه سن

ياشايتشى قره دومانا چۇنۇب:

ياشېندان ايرەلى (آرتىق) /yaşından irəli danışmaq

ياش:

بېرمى ياشا دولماق: بېرمى ياشى دولدورماق، 20 ياشى گئچيرتمە ك

بېرمى ياشى دولدورماق: 20 سالگى را رد كردن

ياغ:

باشيىمدا ياغ داغ ائيلهدى
آچيقلاما: باشيىما اوڭۇنلار گتدى، ددهمى يانديردى

ياغ:

ياغ قيرىغى: /yag qırığı: donbaleye rogən

ياغلى:

ياغلى-ياوان:

ياغلى چۆره ك:

ياغلى چۆره ك: هر نوعى نان كه به خميرش روغن افزوده اند.

ياغلى تيكه:

ياغلو بيلو:

ياغلي چوره ك گزير: دنبال جاى چرب و شيرين است

ياغلاشا: ياغ سيوه شميمش

ياغلاماق:

بۇغ ياغلاما پۇلۇ:

ياغماق: باريدن

ياغيش: باران

ياغديرماق: تويدا پۇل ياغديرير

ياغاندان-ياغانا

ياغيش دان-ياغيشا:

ياغديران {دا} اۇزۇ دور، آشديران {دا} اۇزۇ

ياغير سئل آپارير، ياغمير يئل:

ياغينتئ:

ياغيش سۇيۇ:

ياغيشليغ:

ياغين كۆلۆن تۆسته قۇيما؟

يال: غذاى جيره بندى شده/ غذاى هر وعده/ يال اسب و

ايت يالى: غذاى سگ

آت يالى:

يال آتماق: يال وئرمك، ايتنه ينمهك آتماق، ايتنه يال آندئ

ياللى قۇرد: كند آدى دير/ گرگ يالدار

يال-قۇيرۇغ:

يال-قۇيرۇغۇن يۇلماق: پر و بال كسى را چيدن

يالماق:

يالاخ: اُبنه‌اي

يالاما: شيب دار، ائوينين قاباغى يالامادير

يالخوو:

يالان:

يالان اولماق:

يالان ائله‌مك:

الله سنى يالان ائله‌سين:

يالان دئيرهم، بيريبنده سن دئ:

يالان دئىي‌سن؟

يالانين بيري نئجه‌دى

يالان دام دگيل كى اوچه‌ آدم آلتيندا قالا: بۇنۇ چۇخ يالان دانيشانا ديه‌رلر

يالقۇز: تك و تنها

يالقۇزه‌ك جاناوار: تك ياشايان جاناوار، چوخ اوره‌ گلى و قورخماز اولار=جانور تنها

يالقۇزه‌ك: گرگ تنها

يالقيز: يالقۇز

يالمانماق:

يالنيز=تنها، تك((qqqq))

يالوارماق:

يالوار – ياخار:

يام:

يام ياشيل: /yam yaşıl,bom boz,göm göy,

ياماخ:

ياماخلاماق:

ياماخ وۇرماق:

ياماخلى:

ياماخ اۇسته‌ن ياماخ:

ياماخ دۆشمەك:

ياماق: وصلە، ياريمئل

يامان: فحش و بد و بيراه، حرف درشت و زشت # بيله سینه يامان وئردى: بيله سینه سوپوش دئدى، #
يامان دئمه ك: بد و بيراه گفتن # **آيرى آنلاملارى:** 1- زرننگ: يامان آدام: آدم زبر و زرننگ # 2- پيس، ياوا 3-
علاجسىز درد # يامان-يارا، 4- يامانلىق: بدى # من سنه نه يامانلىق ائله ميشه م، 5- سخت: يامان هاوادی:
هواى سختى است، يامان گونه قالاسان، 6- يارا، درد: آى سنى يامان چىخارداسان # آلاھ بو جمعین

اوستونه يامان يئل اسديرمه سين (احتمالی وار يامانلىق يئلى اولا)

يامان درد توتاسان: درد بى درمان بگيرى (نفرین است)

يامان درده دوشموش، يامان يارا چىخارداسان، يامان يارا، درد آغرى ... جانووا

يامان قره گۆنله دۆلانير: با بدبختى و فلاكت روزگار مى گذارند

يامان قره گۆننه: با بدبختى و فلاكت

يامان گونه قالاسان

يامان گۆنه قالميش:

آرواد يامانى: فحش ناموسى، لايان

يامان وئرمك:

يامانلاماق:

يامانا باسماق: پى در پى فحش دادن

يامان آياقدا اولماق:

چوخ يامان اياقدادير:

يان:

يان آلتى

يان اوسته اوتورماق:

يان پۇرتو: يان قىليچ

يان پۇرتى يئريمك:

يان قووزاماق:

يان كئچيرتمك:

يان گۆتورمك:

يان يئره باسماق:

يان: بغل، کنار، قيراق، باسن

يان آلتى

يان پۇرتى:

يان چكمهك:

يان دور:
 يانشماق:
 يانشي: باهم، کنار هم
 يانچي: كمك وهمراه چوپان
 يانليق:
 ياني قره:
 يانا وئرمك: يئربيه نده يانا وئير
 يانقيليجى اولوب، يانقيليجى يئرى يير: چپكى راه مى ره، موقع راه رفتن يك پاش را مى كشه
 يانقيليش: قيرخ اياق، خرچنگ
 يانى قارا: يانى قره-يئر آدى دير آخساخلار كنديدنده-
 يانى يارا:
 يانى بالالى گلدی: جوجه و فرزند و ...
 يانى يوؤلمۇش (يوؤلمۇش): نغرين
 يان:
 يان-يانا:
 يان-يانى:
 يان پورتى:
 يان قيليچ:
 يان - دؤيره: دؤيره بر، هندهور
 ياناغ:
 مدینه گيريب قالاغا
 تئلى گلمير داراغا
 صادق باخير ياناغا

 ياناغ: گونه
 يانسيلاماق:
 ائله يانسيلايير آدام دئير اوزودور:
 يانماق: سوختن، آتش گرفتن
 يانسين جيراغي كلسين ايشيغي
 يانقي: عطش، جوخ سوسوز
 يانيق قالماق/يانا-يانا قالماق: حسرت به دل ماندن
 يانيق كرم هاواسي

ياندى-قنىدى: يانئىقنى، قىنى-قىنى و ...
يانسېن چىراغى گلسېن ايشىغى: پايدار باشد و محتاج غير نگردهد.

يانقى:

يانماسا-يانماز (سۇنمەسە-سۇنمەز):

سنى گۇرۇم ياناسان: نغرىن متوسط

يانئىقلىق:

يانئىق:

بالا يانئىقى: حسرتمند فرزند

يانماق:

الى يانئىغىن الى يانئىغدان خىرى اولار

يانوو: نوو

يانئىشماق: ياناشماق

ياوا:

ياواكار آدام:

ياوالانماق: ضعيفلهنمه، ضعيفلهمك

ياواش:

ياواشجا:

ياوان:

ياوانلىق: هر چىزى كه سر سفره آرند تا با نان خورند

ياوانلىق ائلهمك:

ياوان يئمەك:

ياوان چۇرەك: نون خالى

بىر تىكە ياوان چۇرەك تاپمىر باشىنا آند ايچە

ياوان آش: غذايى شبيه سوپ كه بيشتر برآى افرادى كه سرماخوردگى دارند پزند.

ياوان:

ياوان يىبە نىم اولسون يامان دىبە نىم اولماسىن: حالال چۇرەگىم اولسۇن اۇزگە مالينا قارىشماسىن

ياى: تابستان/ فصل كار در مقابل فصل استراحت (قىش)

پايدا ياتان قىشدا گزه ن قىچى كسەسەن

يايىن آلا گۆنو: يايىن لاپ ايستى گۆني
yayin acin qışda doyrmaq olmaz/ يايىن آچىن قىشدا دويۇرماق اولماز:

ياى: كمان

قۇناغى ئوھ قۇيان يۇخ/ ياي اوخۇن گۆيدەن آسىر (گۆي: ديوار، سقف و هر جايى در خانه كه بشود چيزى را
از آن آويزان كرد)

يايماق: گسترده، نان پختن

يايىنماق:

بيريىنەن يايىنمير:

يخەلەمك:

يخەنتى: قاتىق يخەنتىسى

يساۋۇلى، يسۇۋلى:

يسۇۋلى درەسى: (yəsovlı dərəsi) قۇنشۇ كىدىن آدىدير، دۇزو ياسۇۋلى اولابىلەر/(ظۆلم آباد كىدى)

يسۇۋلى چايى (yəsovlı çayı)/ (ظۆلم آباد كىدى)

يەەر:

يەەر رين قىنتوزو:

يەەر بىل آت: بىلى يەەر كىمى چالا آت، بىلى چوخ چالا آت

يۇخ

يۇخلادىم بىرى يۇخ

يۇخ:

يۇخا:

يۇخسا:

يۇخ يئره:

يۇخسان:

يۇخۇن: ياخىن، ايرەلى

يۇرغا: يورتمه

يۇرغا قاچماق:

يۇرغا گندمك:

يۇرغالاماق:

يۇرغالاماق:

دەدە سېي اۆلە نەدە ائلە يورغالاييردى. (Yorgalamaq)

يۇرغان: لحاف

يۇرغان آلتدا يېيەسن:

يورغان باسماق:

يورغان سېرىمە ك:

يۇرغان سالماق:

يۇرغان يارا: بىكلى و بوتون ، ياراسى يۇرغان كىمى دىر

يۇرغان آلتدا يئمەك:

پېس چوبانا دېيە رلر: آلدوگووو يورغان آلتدا ييە سن.

يۇرغان آلتدان دورانماياسان

يۇرغانا دۆشمەك:

يۇرماق: خستە كردن

يۇرغۇن:

يۇرۇلماق:

يۇرۇلمۇش

يۇرماق:

يان يۇرماق:

كار ائشىدەمە ز يان يورار

يۇزۇندۇرماق: yozundurmaq آلداتماق، يايىندىرماق، اونوتدورماق، يورماق، جايدىرماق، (پى نخود سياه

فرستادن) اغفال كردن، حواس كسى را پرت كردن، منصرف كردن – اوتايا گئتمەك ايستەيىردى بيلەسىن

يۇزۇندۇردۇم

يوووزدورماق:

يۇسماجا: لخت و عور، يۇسماجا كند، (قاشقايجا: يۇسار: لۇت داوار)

يۇسماجا:

كندىمىز كند اۇلسادا يۇسماجا كند اولار.

يۇغرۇلماق: پېچىدن

يۇغرۇلماق: سرشتن

نە يۇغرۇدوم نە ياپدېم حاضير كۆكە تاپدېم:

يۇغۇن:

يۇغۇنلاماق:

يۇغۇنلاشماق:

بۇيۇنۇ يۇغۇن:

يۇققوش: اوزو يوخارى

يۇل:

ايت ايتىنەن بۇغۇشار، گىراوا يۇلچۇيا دۆشەر

يۇلونان گندەن يۇرولماز

يۇل:

يۇل - يۇلاجاق: راه - راه بارىكە، كورە راه

يۇل ائلەمير: اخلاق ائلەمير

يول اوزو دانىشماق:

يۇل باشلاماق:

يۇل توتماق:

يول سالماق، سالديرماق

يۇل كىسمك:

يۇل گزمەگە قۇرخۇ واردى بۇ قۇلاغدا؟

يۇخ-يۇخ يۇللار آيىلىر آياغىم آلتدا

ايلدە بىر يۇل:

يۇل اوزو:

يۇل - يولاجاق بىلە ن آدام

يۇلا گىتمەك:

يۇلا گلمەك:

يۇلاخ:

يۇللانماق: راهي شدن

يۇل ائلەمك: رفتار ائلەمك

يۇل: دۇنە، دفعە

بىر (بى) يوللىك: بى دۇنە لىك، بىر دفعە لىك

يولا داش دوزمك: در مواقع خرابى جاده و ... سنگ چيدن جهت راهنمايى رانندگان

يولا داش بىغمەك: راه گرفتن و راه بستن با جمع كردن سنگ در وسط جاده

يۇلا سالماق: بدرقه كردن، اورتۇرمك

يۇلا گندمك:

بىر بىرىنەن يولا گندمىرلر: يول ائلمىرلر

يۇلا ياتىم: منطقى، سۇز قبول ائدەن، باشى يۇمشاق، سر به راه، ياتىملى

يۇلجىغاز: كوره راه و راه بارىكه

يۇلچۇلۇق: همراهى در سفر

يولداشدا دىيەندە آغيز بالا باتير:

يولداشلار: دوستان

يولدان قالماق:

يولدان كئچەنە زىل آياقلادير

يولدان كئچەنە قزىل آياقلادير: از رهگذر هم كار مى كشد.

يۇلوق: سائل، گذرى، اله باخان

يۇلوا نهلە ت: بر آيين و مسلكت لعنت

يۇل: آيين و مسلك

يۇلماق:

يۇلۇخماق: يۇخلاماق

يۇنجا:

يۇنجا كۇلۇ:

سفتىين باشيندا يۇنجا كۇلو بىتمەز

يۇنجا:

يۇنجالى yoncalı / (قۇشقۇوان كندى)

يۇنماق: پوست كردن و رنده كردن (نجارى)

يۇنتاماق: يۇنماق

يۇنماق: مجازا به نفع كسى كار كردن

بۇندان بويانا سنە يۇنار: به نفع تو كار خواهد كرد:

يۇۇق: يۇوۇق، يۇيۇق

يۇيۇماق: يۇيۇشماق، ياخينلاماق

يۇز:

يوز-و- اللى نغر: يانلېش دىر، آرادا اولان و حرفى فارسجادان آلىنىپ و نغر ده عربجه سۇزدىر. يوز اللى باش

دوز دىر

يۈك:

يۈكلەمەك:

يۈك اۆستۆ:

يۈك اۆزۆ

يۈك: بار/يۈك اۆچدۆ: ائو يۈكۆ

يۈك چاتماق: بار گداشتن بر الاغ و ...

يۈكلەمەك:

يۈكلۆ:

يۈك داشيماق:

يۈك آلتيندا:

يۈكسەك: اوجا، عالى، بلند مرتبه

يۈنگۈل

منى يۈنگۈل ساققال ائلەدى: مرا سبک و خوار کرد، /məni yüngül saqqal elədi

يۈنگۈل:

يۈنگۈلوار: جمع و جور/ سبک مانند

يۈنگۈلوارى: جمع و جور/ سبک

يۇخارى:

مرباندىن يۇخارى آتېنان گند: بعد از مريان

يۇخۇ:

يۇخۇ گۈرمەك:

نە ياتدېك نە يۇخۇ گۈرەك

ائله بيلير يۇخۇ ايچينده حالوا وار: شتر در خواب بيند پنبه دانه/ خوش خيال

يۇرد:

قۇربان يۇردو (qurban yurdu) / (ظۆلم آباد كندى)

مايدان يۇردۇ: قۇردره ده يئر آدى دى

يۇرد:

يۇرت: بيله سين يۇرت ائلەدى، بدبخت و ورشكستش كرد

يۇرت داشى قالېب: تك و تنها مانده است

يۇرد:

يۇرد اولماق:

سۇوقات آلماق منى يۇرد (سۆنگ) انلەدى: /sovqat almaq мәni yurd (süng) elәdi

يۇرد:

يۇرد-يۇوا:

يۇرد اسگىسى:

يورد اسگىسىنە اۇخشاير: خىلى كهنه و پوسيده است.

يۇرد:

يۇرد اسكىسى:

يۇردو يوواسى داغىلميش

يۇرد اولماق:

يۇماق ھئللەتمەك: روش دزدى گلە

يۇماق:

يۇوماق:

يۇوونماق:

بو يۇووشدان او يۇووشاجاق

يوووش: حمام كردن

يووونماق: yuvunmaq سووا گيرمه ك، استحمام ائتمه ك (يوووش: استحمام چاغى)

يۇووندۇرماق: بيلەسىن يۇووندۇر

يۇمشاغ:

يومشاقلىق

يۇمماق:

يۇمۇق: الى يۇمۇق قالدئ

يۇمۇرۇق: يۇمۇق،

يۇرمۇرلانماق:

يۇمۇرۇ: يۇمۇرۇ

يۇمۇرتتا

يۇمۇرتتا بادىمجان: املت

يومورتاسين ديشينه چاليب: مزه اش زير دندانن مانده

يۇمۇرتتا قەيغاناغي:

يۇمۇرتا زاد قيرئعى وار: yumurta zad qırığı var

يۇمۇرتا يۆكۆ داشيماق:

بیلە سینە یومورتا یوکو داشیپیر
یۇمۇرتالارۇن سۇپماسین: ائودە یاتان، و ائشیکە چىخمەپەنە دىپەرلر
یۇمۇرتاسین دیشینە چالپ: قیریمین الە گتیریب
یۇمۇرتالار چیرتیب: جۇجەلر چىخمەغ ھانیندا دیلار
یۇمۇرتتا قیزغینی دیر: ھلە کیرت دۇشمەیب

یۇمۇرۇ:

یۇمرۇ:

یۇمۇرلانماق: زانوی غم بگل کردن

یۇن:

یۇن اولماق:

باشیم یۇن اولۇب: موھام سفید شدە

یۇن چیرپمەک:

یۇوا:

یۇواسی کئچمیش:

بیخمەک:

بیخدی-بیخدی: سۇ نۇبا اولسا بیخدی-بیخدی اولماز (وۇردۇ-وۇردۇ/قاچدی-قاچدی)

بیخمەک: بە زمین زدن

بیخلمەک:

ضرب: ائششەگی بیخیلەن قۇوہلی اولار

بیرتمەک: سوراخ کردن

بیریق - بیرتیق:

بیرتیغ:

بیرتیلمەک:

بیرتیجی:

بیرتیلمیش:

بیرتەن:

دارتی-بیرتی:

بیرتیق داوارچیق: بیریق-بیرتیق گزەن

بیرتمەک:

بیریق-بیرتیق

بیرغەلەمک:

نندینی بیرغەلەمک: تۆولاماق

یېغمەک: جمع و جور کردن Yiğmək

یېغیجی:

یېغیشمەک:

بیر - یېغینتی:

یېغین دیرلیکلی آدم: مال جمع کن

یېغین: تجمع، اجلاس

یېغین: کرمه نی کسه نده ن سورا اونو چال-کنچیرد بیر-بیرینین اوستونه ییغه رلر. و بونا یېغین دییه رلر، بیر قیشده نئچه دؤنه کوم کسه رلر و آز-چوخ اولدوغونا گۆره بیر دئچه یېغین دوزه رلر.

یېغینتی:

یېغینه توش گلیلر: قیررانا توش

یېغیشدیرمک: دسته جمعی و با همکاری هم جمع کردن و تمام کردن کاری Yiğışdirmək

یېغیمتیل آدم: آدم گدا صفت و بخیل که هر چیز را جمع می کند (بی ارزش و با ارزش)

یېغین دیرلیکلی: اهل قناعت و مال جمع کن

یېغین:

بیر یېغین کرمه

یېغ-یېغیش، ائلهمک:

یېغیشدیر-سیکدیر، سنه نه قالیب:

یېغین-دیرلیکلی: yigin-dirlikli: مال جمع کن /

ییهنمهک، یییهمک: yiyənmək, yiyəmək: تندي کردن /

یییه:

مال یییه سینه اوخشاماسا حارامدیر

یییه:

یییه سیز قالمیش (مال و وارا دییه رلر)

یییه وای دییه-دییه گئندی: از دستش با آه و ناله رفت

یییهسون اؤلسۆن: yiyəsün ölsün

یییهسی وای دییه-دییه گئندی:

یییهلیک اؤل: